

ESIMESTE SOTSIALISTLIKE TÖÖLISNOORSOO ORGANISATSIOONIDE TEKE EESTIS JA NENDE TEGEVUS SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRI- REVOLUTSIOONI TEOSTAMISEL

V. Väljas

NSVL ajaloo ring. Juhendaja K. Siilivask

Kommunistliku partei juhtimisel on revolutsiooniline noorsugu kirjutanud unustamatuid lehekülgi meie kodumaa ajalukku. Lenin oma teoses „Menševismi kriis” näitab veenvalt põhjusi, mis viisid noorsoo revolutsioonilisele võitlusele, kommunistliku partei poliitika toetamisele: „Meie oleme tuleviku partei, tulevik aga kuulub noortele. Meie oleme novaatorite partei, novaatoritele aga järgnevad alati meelsamini noored. Meie oleme partei, kes võitleb ennast-salgavalt vana pehkinu vastu, aga ennastsalgavale võitlusele lähivad alati esimesena noored.”¹

Käesoleva artikli ülesandeks on lähemalt valgustada seni vähe uuritud probleemi: esimeste proletaarse teooria noorsoo-organisatsioonide tekkimist Eestis pärast kodanlik-demokraatlikku Veebruarirevolutsiooni ja nende tegevust kommunistliku partei abilisenähtena Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Seni on seda küsimust käsitletud ainult üksikuis ajakirjanduses ilmunud artiklites, ülevaatlilik ja süstemaatiline käsitlus aga puudub.

Eesti revolutsioonilise noorsoo kangelasliku võitluse käsitlemine on suure tähtsusega ülesanne noorsoo kommunistlikul kasvatamisel. Püüdsid ju kodanlikud natsionalistid ajalugu võltsides kõigiti näidata, et noorsugu oli see, kes võitles nõukogude võimu vastu. Noorsoo teadvuse pimestamiseks mobiliseeriti kogu müüdiv noorsoo ajakirjandus, kodanluse truud teenrid — kirjanikud kivid, mälgud jt. nendetaolised. Samaaegselt vaigiti surnuks eesti proletaarse noorsoo kangelaslik võitlus nõukogude võimu eest 1917. a., võitlus saksa okupantidega 1918. a. veebruaris ja järgneval kodusõjaperioodil. Hiljem kodanlikus Eestis suleti ja rüüstati töölisnoorsoo ajakirjad „Noor Tööline”, „Meie Noor Tööline” ja tema legaalsed võitlusorganisatsioonid Üle-eestimaaline Noor-

¹ V. I. Lenin, Teosed, 11. kd., Tallinn, 1952, lk. 325.

proletaarlaste Ühing, Pärnu Sotsialistlik Noorsooühing. Töölisnoorsoo organisatsioonide ootas kuul või kõdunemine vanglas. Sellised olid kodanluse „kasvatusemeetodid” proletaarse noorsoo suhtes.

Töös on püütud näidata, et proletaarsete noorsoo-organisatsioonide tekkimisel Eestis olid eeskujuks Petrogradis ja Moskvas 1917 a. kevadel loodud sotsialistlikud töölisnoorsoo organisatsioonid, millede ühinemisel 29. oktoobril 1918. a. moodustati Venemaa Kommunistlik Noorsooühing.

I

Esimeste sotsialistlike noorsoo-organisatsioonide teke Eestis ja nende tegevus 1917. a. mais-oktoobris

1917 a. Veebruarirevolutsiooni tulemusena sai võimalikuks legaalsete töölisnoorsoo organisatsioonide tekkimine Venemaal. Kasvas tohutult proletaarse noorsoo poliitiline aktiivsus ja klassiteadlikkus. Esimesed töölisnoorsoo organisatsioonid loodi Venemaal suurtes tööstuskeskustes Petrogradis, Moskvas, Harkovis, Tuulas ajavahemikul märts-aprill 1917 a. „Edasise töö tulemusena läks parteil korda siduda parteiga neid noori organisatsioone kui partei reservi.”¹

Esimeseks sotsialistlikuks töölisnoorsoo organisatsiooniks Eestis oli 9. mail 1917. a. Tallinna parteiorganisatsiooni juurde loodud Tallinna Sotsiaaldemokraatlik Noorte Klubi. See tekkis ajal, millal eesti bolševikud, viies ellu Aprillikonverentsi otsuseid, asusid avalikule poliitilisele võitlusele töörahvahulkade enda poole võitmise eest, et juhtida nad kodanlik-demokraatlikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile. Eesti bolševikud pidasid ägedat võitlust töötavate hulkade vabastamiseks kokkulepluse illusioonidest ja kodanliku natsionalismi mõjudest, mida levitati esseeride ja kodanlike natsionalistide poolt.

Juba oma tekkemomendil tuli Sotsiaaldemokraatlikul Noorte Klubil asuda otsustavasse võitluse menševike ja esseeride töölisnoorsoo lõhestamise püüete vastu. Nii tegid menševikud 9. mail 1917 a. Tallinna noortööliste koosolekul, kus oli päevakorras sotsialistliku noorsoo-organisatsiooni moodustamine, ettepaneku, et loodav ühing ei võtaks omaks ühegi poliitilise partei programmi ja tegeleks ainult noorsoo kultuurharidusliku arendamisega. Kuid see kapitulantlik ettepanek kukkus haledalt läbi. Koosoleku valdav enamus otsustas võtta omaks kommunistliku partei programmi ja taktika ning ühineda bolševike platvormiga.

Noorte Klubi juhatusse valiti noored töölisel Valter Juhkum (pärasine tuntud proletaarne kirjanik), Arnold Juhkum, Alice Tisler, Johannes Lauristin, Harald Vennikas, Erna Vennikas jt.²

¹ UK(b)P ajalugu, Lühikursus, Tallinn, 1952, lk. 179.

² Vt. „Noorte Hääl” nr. 249, 21. X 1953.

Kommunistlik partei pööras suurt tähelepanu esimesele töölisnoorsoo organisatsioonile. Üksikasjaliselt selgitati bolševistliku ajalehe „Kiir” veergudel, milline peab olema organisatsiooni töö suund. „Kiires” avaldatud artiklis „Kutsuge noorsugu” kirjutati: „ on tarvis noori kutsuda aatelisele ühinemisele, revolutsiooni küsimustest osavõtmisele, elu ülesehitava loomistöö juurde .

Meie peame aitama noorsugu ennast poliitiliselt kasvatada, vaimselt kõvendama. Seltsilised! Organiseerige endid noorte ühinguks; Kutsuge teisi kaasa. Ühinemises on teie kui ühiskondlike tegelaste jõud ja tulevik Teadke, et noorsoo käes on meie tulevik.”¹

Noorte Klubi hakkas VSDT(b) Partei Tallinna komitee juhtimisel aktiivselt tegutsema. Juba juunikuus koondas organisatsioon oma ridadesse üle 300 noore² Klubil oli oma lipp, värvilt punane, mis kandis pealkirja „Elagu rahvusvaheline noorsugu” Organisatsioon teostas laiaulatuslikku ja mitmekülgset kasvatustööd noorte hulgas, moodustati arvukaid ringe, nagu poliitring, kirjandusring, laulukoor, keelpilliorkester jne. Esikohal klubi töös seisis noorsoo poliitilise teadlikkuse tõstmine, milleks viidi läbi vaidlusõhtuid, referaatkoosolekuid, külastati organiseeritult partei poolt korraldatud mitinguid.

Vastukaaluks menševike ja esseeride püüetele noori eemale juhtida poliitilisest võitlusest, suunates neid tegelema ainult hariduslike ja kultuuriliste küsimustega, alustas Noorte Klubi aktiivset tegevust neis tööloikudes, et allutada need töövormid põhilisele — võitlusele proletariaadi klassihuvi eest. Klubile muretseti raamatukogu, kust noored said laenutada marksismi klassikute teoseid, teaduslikku kirjandust. Noorte poolt korraldatud peod seostati aktuaalsete päevaküsimustega, sageli esinesid neil vanad revolutsionäärid, selgitades noortele nende ees seisvaid ülesandeid.

26. juulist 3. augustini 1917. a. toimus VSDT(b) Partei VI kongress, mis võttis suuna relvastatud ülestõusule.

Kongressil võeti vastu otsus noorsooühingutest, mis tähistab murrangulist perioodi sotsialistlike noorsoo-organisatsioonide edaspidisel tugevdamisel ja organisatsioonilisel laienemisel.

„Käesoleval ajal, millal töölisklassi võitlus on minemas sotsialismi eest peetava otsese võitluse faasi, peab kongress töölisnoorsoo sotsialistlike klassiorganisatsioonide koostöö loomist üheks edasilükkamatuks momendi ülesandeks ning teeb parteiorganisatsioonidele kohustuseks pühendada sellele tööle võimalikult maksimaalset tähelepanu.”³ Ühtlasi juhtis kongress parteiorganisatsioonide tähelepanu sellele, et „ töölisnoorsugu looks iseseisvad organisatsioonid, mis ei oleks organisatsiooniliselt parteile

¹ „Kiir” nr. 53, 31. V 1917.

² „Kiir” nr. 71, 21. VI 1917.

³ КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК, ч. I, 1954, lk. 386.

allutatud, vaid parteiga ainult ideeliselt seotud.”¹ Määrates kindlaks töölisnoorsoo organisatsioonide tegevuse eesmärgi ja ülesanded, märgitakse resolutsioonis, et „ samal ajal püüab partei selle poole, et need organisatsioonid omandaksid oma tekkemomendist alates sotsialistliku iseloomu, et tulevane Venemaa töölisnoorsoo sotsialistlik ühing liituks juba oma asutamisel noorsoo Internatsionaaliga . et tema kohalikud sektiioonid peaksid peasjalikult silmas proletaarse noorsoo klassiteadlikkuse arendamist sotsialismi ideede propageerimise teel, energilise võitluse teel šovinismi ja militarismi vastu ning alaealiste mees- ja naistöoliste majanduslike, poliitiliste ja õiguslike huvide kaitsmise teel.”²

VI kongressi tööst võtsid Eesti bolševike organisatsiooni poolt osa 3 delegaati — 2 Tallinnast ja 1 Narvast.

VSDT(b) Partei VI kongressi otsused ja parteiorganisatsioonide töö aktiveerumine kohtadel põhjustas töötava noorsoo revolutsioonilise liikumise järsu tõusu ka Eestis. 28. aug. (10. sept.) 1917 a. avaldati „Töölises” partei VI kongressi otsus noorsooühingute kohta.

Tunduvalt aktiveerus ja laienes Tallinna Sotsiaaldemokraatliku Noorte Klubi tegevus. Vastavalt partei VI kongressi otsustele muudeti ka VSDT(b) Partei Tallinna organisatsiooni juurde kuuluv Noorte Klubi iseseisvaks sotsialistlikuks noorsooühinguks, mis tegutses partei juhendite põhjal. Pealegi oli ühingu poliitkasvatuslik ja organisatsiooniline tegevus noorsoo hulgas muutunud niivõrd laialdaseks, et seda ei suutnud enam rahuldada senised klubilise töö raamid. Noorte Klubi üldkoosolekul 27. aug. 1917 a. otsustati võtta uueks nimetuseks Tallinna Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing. Käitistes ja tehastes hakati moodustama algorganisatsioone. Liikmete arv ulatus juba 500-ni.³ Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu töös tõuseb esikohale töölisnoorsoo ettevalmistamine relvastatud ülestõusuks, võitlus noorsoole poliitiliste õiguste andmise eest, tema majandusliku olukorra parandamise eest.

Eesti kommunistid tegid suurt tööd nõukogude bolševiseerimisel. Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing osutas selleks suurt abi. Iseiseiva organisatsioonina sai Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing õiguse saata Tallinna nõukogusse oma saadiku, kelleks valiti V Juhkum. „Valitud saadik ja ka kandidaat teatavad, et nad bolševikud on ja Töölise ja Soldatite Saadikute Nõukogus ainult bolševikuna välja astuvad, mida koosolek heakskiitva kätteplaginaga vastu võttis.”⁴

Suure töö tegi Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing parteiorganisatsiooni abistamisel Tallinna linnavalitsuse ümbervalimisel, võidel-

¹ КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК, ч. I, 1954, lk. 386.

² Sealsamas.

³ „Tööline” nr. 31, 19. VIII (1. IX) 1917.

⁴ „Tööline” nr. 51, 12. (25.) IX 1917.

des samal ajal energiliselt valimisõiguse andmise eest noortele alates 18. eluaastast. Noored kirjutasid ajalehes: „Meie peame juba 10—12 aastast hakkama iseendale ülalpidamist teenima, meie oleme juba 10 aastast küpsed küllalt, et kapitalistide mammona ahnust täita ja sellepärast on meil täielik õigus nõuda, et me 18. aastast valimisõiguse saame.”¹ Töölisnoored toetusid bolševikele, sest just nende platvorm linnavalitsuse valimistel vastas töötavate noorte elulistele huvidele. VSDT(b) Partei nõudmised Tallinna linnavalitsuse valimistel arutati läbi arvukatel noorte koosolekutel, kus need üksmeelselt heaks kiideti. Programmis nähti ette: noortele valimisõiguse andmine alates 18. eluaastast, tasuta üldharidus, emakeelse õpetuse kohene sisseseadmine ja usuõpetuse eemaldamine koolidest, kõigile lastele maksuta lõunasöök, õppevahendid ja riietus linnavalitsuse kulul. Samuti nõuti tasuta töökursuste organiseerimist noortele tööliste tehaste juures.²

Bolševike valimiseelsetes nõudmistes avaldus täie selgusega hoolitsus noorte tööliste eest, kellelt kodanlus oli röövinud õiguse haridusele, osavõtule poliitilisest elust, võimaluse elukutse omandamiseks. Parima iseloomustuse noorte revolutsioonilisele võitlusele annab fakt, et 101-st bolševike kandidaadist (nimekiri nr. 1) 16 olid nooremad kui 25 aastat. Bolševike poolt esitatavas nimekirjas olid Tallinna Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu juhatuse liikmed Alice Tisler jt.³ Tallinna Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing teostas laiaulatuslikku agitatsiooni bolševike nimekirja kandidaatide eest. Koos ametiühinguorganisatsioonidega korraldati 4. augustil laste ja noorte demonstratsioon. 3000 noort demonstratsioonist osavõtjat kandsid punaseid lippe ja loosungeid „Vanemad, hääletage nr. 1 poolt, sellega hoolitsete meie tulevikku eest” „Meie nõuame kooli, seda annab meile nimekiri nr. 1”⁴

Linnavalitsuse ümbervalimised Tallinnas ja Narvas 6. augustil näitasid, et juba augusti keskel suurem osa eesti tööliklassist läks koos bolševikega. Nende linnade töölikvartalites said bolševistlikud nimekirjad valimistel enamuse. Bolševike poolt saadud häälet üldarv Tallinnas oli 31% ja Narvas 47% kõigist antud hääletest.

Tallinna ja Narva linnavalitsuse üleminek bolševike kätte oli suure tähtsusega revolutsiooni edasisele arenemisele Eestis.

Bolševikud võtsid linna toitlusala endi kätte. Asuti linnapoodide ja ühissööklate avamisele. Organiseeriti töötute komitee. Avati 20 uut algkooli 1000 õpilasele. Kehvadele õpilastele anti rahalist abi jalatsite ja kooliraamatute muretsemiseks. Tõsteti linna tööliste ja teenistujate palka.

Suurt poliitilist tööd tegid bolševikud Eesti territooriumil asuvas XII armee väeosades ja Balti laevastiku meremeeste hulgas.

Esseerid ja menševikud, kes toetasid Ajutist Valitsust, püüdsid

¹ „Kiir” nr. 70, 20. VI 1917.

² „Tööline” nr. 8, 24. VI 1917.

³ Vt. „Tööline” nr. 1, 15. VI 1917.

⁴ Vt. „Tööline” nr. 19, 5. VIII 1917.

kõigest jõust takistada revolutsioonilist liikumist Eesti territooriumil asuvates väeosades ja laevastikus. Kuid vaatamata sellele läksid Balti mere laevastiku Tallinna baasi laevade meeskonnad üksteise järel bolševike poole. Poliitilise töö teostamisel armees ja laevastikus aitasid eesti bolševikke aktiivselt ka Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu liikmed. Korduvalt esines madrustele Alice Tisler, keda suure vaimustusega vastu võeti. Partei poolt organiseeriti soldatite ja madruste klubi, mis tegi tõhusat kasvatustööd noorte sõjaväelaste hulgas. Sel klubil oli tihe kontakt Tallinna Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühinguga.

Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu osavõtt revolutsioonilistest sündmustest, tema otsustav võitlus noorte majanduslike ja poliitiliste õiguste eest põhjustas ühingu autoriteedi kasvu noorte hulgas. Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing oli juba niivõrd laienenud, et tekkis tarvidus moodustada vabrikute juurde organisatsiooni kohalikud komiteed.

Aktiivselt astub Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing välja noortöölise töö- ja elamistingimuste parandamise eest.

Eriti suurt tähelepanu pühendati noorte hariduse omandamise võimaluste loomisele. Nii arutati 21. sept. Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu üldkoosolekul töötava noorsoo õppimisvõimaluste küsimust, mille kohta võeti vastu järgmine resolutsioon: „Meie, noored töölised, nõuame, et meile elukutselise ja üldharidusliku sisuga maksuta kursused avatakse. Jõukast klassist pärit olevate noorte jaoks on koolimajad olemas, kuid meie jaoks on terve rida vabrikuid, millede tolmuste müüride vahel me oma nooruse peame ohverdama.

Me tarvitame haridust ja nõuame seda nende kulul, kellele me oma nooruse tervise ohverdame.”¹

Need nõudmised esitati nõukogule ja linnavolikogule.

Kindlalt toetades bolševike poliitikat on ühing selleks jõuks, kes aitab revolutsioonilisse liikumisse kaasa tõmmata töötava noorsoo hulki, astudes otsustavalt välja esseeride ja menševike töölisklassi huve reetva tegevuse vastu. Ühingu tööd läbib juba algusest peale punase joonena internatsionalismi põhimõte, raugemata võitlus natsionalismi vastu, millega eesti kodanlus noorsoo teadvust püüdis mürgitada.

„Kiir” kirjutab sel puhul: „See ongi mis Noorte Ühingu teistest sellesarnastest ära lahutab, niisugustest seltsidest, kes omale ainult „Eesti” ette panevad ja oma väikseid meelevaieldusi ainult „oma maa” pinnal püüdsid avaldada.”² Edasi märgitakse, et seismine internatsionalismi pinnal „ see ongi pant, et meie noored peagi kõige oma jõuga võivad proletariaadi liikumise eelväena kaasa minna, noorteks teetasandajateks olles vana äraaegunud ühiskonna mahasurumisel.”³

¹ „Tööline” nr. 63, (21. IX) 4. X 1917.

² „Kiir” nr. 75, 27. VI (10. VII) 1917.

³ Sealsamas.

Pärast partei VI kongressi, vastavalt kongressi otsusele noorsooühingutest, loodi kohalike parteiorganisatsioonide töö tulemusena sotsiaaldemokraatlikud noorsooühingud ka teistes Eesti linnades ja üksikutes valdades.

3. sept. 1917 a. kogunesid Narva töölisnoored Kreenholmi koolimajja Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu asutamiskoosolekule. Organiseeriva büroo tegevus kiideti üksmeelselt heaks. Koosolek avaldas veendumust „ et see ühing mitte vanade seltside järel ei käi vaid ise omale raja raiub, et ta oma liikmete kõlbelises hariduslikes ja poliitilises arendamises rohkem ära teeb kui iga teine Narva selts”¹ Loodud ühing otsustas asuda bolševistlikule platvormile. VSDT(b) Partei Narva komitee abistas kõigiti noori, andes neile võimaluse pidevalt esineda bolševike häälekandja „Rahvaleht” veergudel. Iseloomulik on see, et uusi liikmeid Sotsiaaldemokraatlikku Noorte Ühingusse võeti vastu Kreenholmis VSDT(b) Partei komitees.

Narva Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu programm oli kindlalt rajatud klassivõitluse alusele. Selles esineb selgelt seisukoht, et ühing võitleb sotsialismi kehtestamise eest. 16. septembril avaldati „Rahvalehes” Narva Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu programmiline artikkel, milles eriti selgelt väljendub ühingu tegevuse revolutsiooniline suund. „Mitte üksnes eneste arendamist ja silmaringi laiendamist ei pea me silmas Me oleme tööliste noored, kes ei salli ei survet ega iket, noored, kellele vastik on pettus ja ülekohus, kellede südamedes vabaduse leek loidab ja õiguse tundmine asub. Võitlusele kippuvad noored hinged, võidelda tahame meie rahu, 3 da Internatsionaali, sotsialismi eest (minu sõrendus — V V.) ”²

Narva Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing tegi suurt tööd töölisnoorsoo hulgas nende klassiteadlikkuse tõstmisel ja kaasatõmbamisel revolutsioonilisse võitlusse. Ka siin oli loodud arvukaid ringe, nagu poliitring, isetegevusringid jt., viidi läbi kõnekoosolekuid ja vaidlusõhtuid poliitiliste küsimuste kohta. Visa võitlust pidas ühing noorsoo olukorra parandamise, temale õiguste ja vabaduste andmise eest. Nii võeti 5. nov. 1917 a. üldkoosolekul vastu resolutsioon haridusküsimuse kohta, milles kirjutati: „Hariduse tähtsust klassivõitluses selgitades tuleb üldkoosolek otsusele Narva linna omavalitsuselt nõuda maksuta üldhariduslike õhtukursuste avamist töölilistele, kusjuures kehvematele õpilastele prii õppeabinõud ja lõunasöögid antakse.”³

Oktoobri lõpul moodustati Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing ka Tartus. „Seltsi liikmeteks olid noored töölised ning töörahva intelligentsi esindajad. Igasuguse selleaegse opositsiooni peale vaatamata kogunes ühingu ümber mitmesajaline noorte mass. Tegevuse

¹ „Rahvaleht” nr. 8, 13. IX 1917.

² „Rahvaleht” nr. 25, 5. XI 1917.

³ Sealsamas.

kava oli laialdane ja paljutöötav. Suure hooga hakkasid seksioonid nagu poliitiline, kirjanduslik, dramaatiline jne. töötama.”¹

1917 a. sügisel Suure Oktoobri eelsetel päevadel loodi sotsialistlikud noorsooühingud veel Haapsalus, Viljandis, Aseris ja Kundas.² Äsjaloodud ühingud hakkasid kohalike parteiorganisatsioonide juhtimisel energiliselt tegutsema, nende read kasvasid iga päevaga. Nad osutasid parteile hindamatut abi Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisel.

27 sept. 1917 a. toimus Tallinnas Kadrioru lossis nõupidamine, millest võtsid osa: Tallinna nõukogu, Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee, vabriku- ja tehasevanemate nõukogu, laeva- ja polgukomiteede ja partei esindajad. Nõupidamine, kus viibis ligi 1000 saadikut, toetas üksmeelselt bolševike partei poliitikat, nõudes kogu võimu üleandmist nõukogudele. Vastuvõetud otsuses märgiti, et Tallinna garnison on valmis võimu enda kätte võtma nõukogude võimu teostamiseks kohapeal.

II

Sotsialistlikud noorsoo-organisatsioonid Eesti bolševike abilistena Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni teostamisel ja nõukogude võimu kindlustamisel

1917 a. oktoobriks olid bolševikud saavutanud ülekaalu kõigis tähtsamates nõukogudes Venemaal. Bolševike suurt autoriteeti demonstreeris kujukalt põhjapiirkonna nõukogude kongress, mille olid esindatud ka Tallinna, Tartu ja Narva nõukogud. Kongress oma resolutsioonis nõudis võimu viivitamatut ülevõtmist nõukogude kätte. Arvestades küpsenud tingimusi otsustas VSĐT(b)P Keskkomitee oma ajaloolisel 10. oktoobri istungil alustada lähemate päevade jooksul relvastatud ülestõusu.

Ülestõusu ettevalmistamisele asusid ka Eesti parteiorganisatsioonid. 12.—14. oktoobril Eestimaa nõukogude II kongress, kus absoluutne enamus oli bolševikel, võttis vastu otsuse, milles nõuti kogu võimu üleminekut nõukogude kätte.

Neil oktoobrirünnaku-eelsetel päevadel olid Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu organisatsioonid kõikjal bolševike ustavateks abilisteks sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamisel. Täites partei juhendit tegi Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing kõikjal suurt selgitustööd töötava noorsoo kaasatõmbamiseks revolutsioonilisse võitlusse. Et paremini teostada poliitilist kasvatustööd, selleks oli moodustatud Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu Tallinna Komitee juurde poliitiosakond.³

Noorte tööliste otsust kindlalt kaasa minna revolutsiooniga näitab kujukalt 16. okt. 1917 a. toimunud demonstratsioon, mis oli

¹ „Rõhutute Hääl” nr. 15, 29. I 1921. a., lk. 261—262.

² „Noorte Hääl” nr. 250, 22. X 1953.

³ Vt. „Tööline” nr. 28, 16. VIII 1917.

pühendatud 1905. a. revolutsiooni ohvrite mälestamisele. Tallinna Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing avaldas sel puhul oma üleskutse noortele: „Sotsiaal-demokraatliku Noorte Ühingu juhatus kutsub kõiki liikmeid 16. oktoobril rongikäigust oma lipu all osa võtma.

Seltsimehed! noored! 16. okt. mäletab terve Tallinna proletaariat langenuid, kes kapitali verejanu ohvritena mulda varisesid.

Noored! Võitlus oma olemasolu eest kutsub Teid ühinema punase lipu alla, mille järele proletaarlaste vägi sammub, ähvarduseks kui ka väljakutseks kapitalile. Tulge siis tingimata kõik, ärge jääge ükski kõrvale — marsime julgelt tööliste hümni lauldes edasi.”¹

Demonstratsioonist võtsid osa kõigi Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu organisatsioonide liikmed ja arvukalt töölisnoori, kes kandsid loosungeid „Maha Ajutine Valitsus”, „Maha Kerenski” „Kogu võim nõukogudele”

Kui Tallinna parteiorganisatsioon Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise käigus hakkas organiseerima ettevõtete juurde tööliste võitlusgruppe ning alustas Punakaardi loomist, võtsid sellest tööst aktiivselt osa Tallinna Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu liikmed, astudes ise esimestena Punakaardi ridadesse.²

Petrogradi ja teiste Venemaa linnade eeskujul loodi ka Tallinnas 22. oktoobril Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee juures Eestimaa Revolutsiooniline Sõjakomitee. Ka teistes tööstuskeskustes, nagu Tartus, Narvas, Kundas, moodustati kohalike nõukogude juurde revolutsioonilised sõjakomiteed.

Ülestõusu ettevalmistamisel sai Eesti bolševistlik organisatsioon otsesed juhtnöörid Peterburis asuvalt Parteikeskusest. Eestimaa Revolutsioonilise Sõjakomitee esimees S. V Rabtšinski oli telefonilises otseühenduses Parteikeskuse liikme J. M. Sverdloviga, kes vahetult juhtis ülestõusu organiseerimist Eestis.

Relvastatud ülestõusu ettevalmistamisel osutas partei suurt tähelepanu töölisnoorsoole. Lenin kirjutas oma „Eemalseisja nõuanne-tes”: „Moodustada *kõige energilisematest* elementidest (meie „lõõgimeestest” ja *töölisnoortest*, samuti parimatest madrustest) väikesed salgad, kes hõivaksid kõik tähtsamad punktid, *võtaksid* osa kõikjal, kõigist tähtsamaist operatsioonidest ”³

Kõigi Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu kohapealsete organisatsioonide seisukohta revolutsiooniküsimuses iseloomustab Narva Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu resolutsioon vahetult enne Oktoobrirevolutsiooni: „Viimaseid sündmusi läbiarutades otsustab koosolek: kõigiti seda liikumist toetada, mis maa sotsialiseerimise poole püüab. Koosolek kiidab bolševike taktika ajutise kontrrevolutsioonilise valitsuse kõrvaldamises ja võimu ülevõtmises Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogude ning Sõjarevolutsiooni Komiteede kätte — heaks, leides, et ainult põhjalikud uuendused, mis kapitalistliku tootmisviisi ümbermuutmises ja eraomanduse ärakaotamises

¹ „Tööline” nr. 79, 14. (27.) X 1917

² Vt. „Noorte Hääl” nr. 262, 4. XI 1954.

³ V I. L e n i n, Teosed, 26. kd., Tallinn, 1954, lk. 154.

seisavad — maad sellest korralagedusest päästa suudavad, kuhu teda Kornilov, Kerenski ja Ko Valitsus viinud on ”¹

Töölisnoored olid veendumusele jõudnud, et ainult bolševikud võitlevad töötava rahva huvide eest ja lahendavad need küsimused, millest proletaarne noorsugu oli oluliselt huvitatud.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon algas Petrogradis 24. oktoobril. 25. oktoobril võitis Petrogradis relvastatud ülestõus. See otsustas revolutsiooni võidu kogu Venemaal, Ajutine Valitsus areteeriti. 25. oktoobril võttis II ülevenemaaline nõukogude kongress võimu enda kätte. Suure vaimustusega võttis kongress vastu rahu- ja maadekreedi ning moodustas esimese Nõukogude valitsuse — Rahvakomissaride Nõukogu.

Kõik Tallinna revolutsioonilised jõud olid Eestimaa Revolutsioonilise Sõjakomitee poolt mobiliseeritud ja lahinguseisukorda viidud. Määrati kindlaks sõjaväeosad ja võitlussalgad, kes pidid vallutama posti ja telegraafi ning seal valvet pidama. Loodi sidemed maakondlike nõukogudega ning Tartu, Valga ja Võru linnaga. Kindlustati raudteesõlmede vallutamine. Sõjalaevad ja revolutsiooniliselt meelestatud sõjaväeosad olid lahinguvalmis.

Täpsus, plaanikindlus, ootamatus Tallinna kindlustatud positsioonide vallutamisel Eestimaa Revolutsioonilise Sõjakomitee poolt 23. oktoobri õhtul tegi võimatuks kontrrevolutsiooniliste jõudude ulatuslikumad vastupanukatsed.

Pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu asus Eestimaa Revolutsiooniline Sõjakomitee bolševike juhtimisel kohe vana kodanliku riigi-aparaadi lammutamisele ja Nõukogude valitsuse dekreetide elluviimisele. Nõukogude valitsuse poolt anti 28. oktoobril dekreet rahvamiilitsa loomise kohta. Selle teostamiseks hakati Eesti linnades ja külates töolistest, sulastest ja kehviktalupoegadest moodustama Punakaardi rühmi. Eesti Punakaardi salkade abiga, mis saadeti tööstuskeskustest, konfiskeerisid sulased ja maatamehed mõisamaid, viies ellu maadekreedi.

Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu organisatsioonid võtsid aktiivselt osa Punakaardi moodustamisest. Nii moodustati „Dvigateli” vaguniehitustehases Punakaardi salk, kuhu kuulus üle 200 relvastatud punakaartlaste. Salka juhtisid vennad Harald ja Rudolf Vennikas, kelledest esimene oli üks sotsialistliku noorsooühingu rajajaid Tallinnas.²

Selleks et purustada kodanluse majanduslik võimsus ja luua tingimused sotsialistliku rahvamajanduse arendamiseks, asus töölisklass teostama pankade natsionaliseerimist ja tööliskontrolli sisseseadmist, milleks loodi Tööliskontrolli Organiseerimise Ajutine Täitevkomitee. Vabrikutes ja tehastes organiseeriti vabriku-tehasekomiteede juures erikomisjonid, kes võitlesid sabotaaži ja kahjuluse vastu ning muretsesid tööliste töö. Tööliskontroll viidi sisse kõikidesse suurematesse Eesti vabrikutesse ja tehastesse, hooli-

¹ „Rahvaleht” nr. 24, 10. XI 1917.

² Vt. J. Tipner, Eesti töörahva relvastatud võitlus, Tallinn, 1953, lk. 34.

mata kapitalistide meeleheitlikust vastupanust. Suureks abiks bolševikele olid Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu vabrikukomiteed, kes mitmel juhul paljastasid kahjurluse- ja sabotaažiakte ning võitlesid energiliselt noortöölise huvide eest. Nii astus Tartu Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing otsustavalt välja kohaliku Telefoni- vabriku meistrite vastu, kes peremeeste huve silmas pidades ei võtnud midagi ette noortöölise olukorra parandamiseks. Ajalehes „Edasi” avaldatud protestis kirjutatakse: „Meie noored, kes on end ühendanud, et üheskoos võideldes parandada oma viletsat majanduslike ja vaimse elu olukorda, avaldame kõige valjemat protesti Tartu Telefonivabriku vanemate töölise vastu, kes jultunult rikkusid noorte töölise huviseid üleüldisel töölise koosolekul 12. nov. Mittemingisuguseid vanaduse alammäärasid, sest igal ühel, kes on paisatud töökotta mürisevate masinate juurde, peab õigus olema oma eest välja astuda.

Seltsimehed! Saage aru, et ka meie noored peame oma huviseid kaitsma ”¹

Töölisnoorsoo olukorra parandamisel omasid erilist tähtsust nõukogude võimu esimesed dekreedid, mis likvideerisid noorsoo ekspluateerimise, kehtestasid 8-tunnise tööpäeva. Nõukogude valitsus andis välja dekreeidi kuni 14-aastaste laste töö keelamise, alaealiste tööpäeva kuue tunnini lühendamise, nende öötöö keelamise, töölisnoorsoole tootmistöö õpetamise jm. kohta. Noorsoole anti laialdased demokraatlikud vabadused. Kogu noorsugu, alates kaheksateistkümnendast eluaastast, sai valimisõiguse. Nõukogude valitsus muutis kooli, mis varem oli kodanluse ja mõisnike teenistuses, töötava rahva lastele kättesaadavaks. Õmakeelne kool, mis nõukogude võimu poolt sisse seati, oli üheks tähtsamaks teguriks hariduse kättesaadavaks tegemisel töötava rahva lastele. Töölise- ja maanoorsoole, kes pärines sulaste ja kehvikeste perekondadest, avati pääs kõrgematesse koolidesse. Kool lahutati kirikust, laiendati kooli võrku, avati lisaklasse ja kaotati õppemaksud. Tallinnas loodi rahva-ülikool, mille kuulajaskonna moodustasid suuremalt osalt soldatid ja madrused — sõjaväevormi riidetatud töölise- ja maanoored.²

See partei ja nõukogude võimu hoolitsus noore põlvkonna eest kutsus esile võimsa poliitilise aktiivsuse tõusu töötava noorsoo hulgas. Noored olid töölise esiridades võimsal demonstratsioonil 15. nov. 1917 a., mis ajas laiali kodanluse rahvavastase organi — kubermangu maanookogu. Noored, Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu liikmed, astusid otsustavalt natsionalistliku kodanluse vastu, kes püüdis kodanliku päritoluga noori tõmmata endaga kaasa, õhutas neid kontrrevolutsioonilisele tegevusele. Nii kasutas kodanlus ära Tartu Reaalkoolis oma võsukeste natsionalistlikult meelestatud gruppi, kes avaldas kontrrevolutsioonilise sisuga üleskutse. Otsustavalt reageeris sellele Tartu Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing,

¹ „Edasi” nr. 1, 20. XI (3. XII) 1917

² Vt. „Noorte Hääl” nr. 250, 22. X 1953.

avaldades sellekohase protesti „Edasis” milles kirjutatakse: „Tartu Sotsiaal-demokraatlik Noorte Ühisus protesteerib kõige kindlamalt sarnase kontrrevolutsioonilise tegevuse vastu, mis avaldas Tartu Reaalkooli VII klassi õpilaste üleskutses-protestis, mida 5. XII 1917. linnas laiali laotati. Meie usume kindlasti, et ainult proletaarne valitsus kooli suudab nii korraldada, et see rahva laiemate hulkade nõuetele vastaks. Sarnased mustasajalised üleskutsed, nagu seda eelpoolmainitud lendleht oli, on ainult noorsoo määrimine. Omalt poolt nõuame, et kõik Lunatsharski dekreedid koolialal viibimata ellu viiakse.”¹

Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu suurt poliitilist tööd iseloomustab kõige paremini järgnenud toimetuse märkus, kus kirjutatakse: „Siit näeme, et „Postimehe” rõõm realistide üleskutse puhul ilmaaegne oli. Ligi 200 noort õpilast ja töölisi Sotsiaal-demokraatliku Noorte Ühise näol avaldasid selles protestis kindlalt oma seisukohta. Samasugune meeoleu valitseb ka mujal paljude noorte seas. See näitab, et meie noorsool selge on, kes ta sõbrad ja vaenlased on.”²

Tartu Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing tegi noorte hulgas suure töö nende klassiteadlikkuse tõstmisel, kodanlike natsionalistide rahva vaenuliku olemuse paljastamisel. Viidi läbi arvukaid poliitilistele teemadele pühendatud koosolekuid, referaatõhtuid, kus selgitati noorte ülesandeid revolutsiooni võidu kindlustamisel. Eriti tähelepanuväärset tööd tegi Tartu Sotsiaaldemokraatlik Noorte Ühing õppiva noorsoo hulgas, kelledest osa viibis kodanlike natsionalistide mõju all. „Edasis” avaldati ühingu poolt kirjutis „Meie noored” kus märgitakse, et eeskätt just noorsugu on läinud ja peab minema kaasa revolutsioonilise liikumisega. „Õppiv ja töötav noorsugu on alati avitanud töölisi möödaläinud võitlustes võideldes metsikute kapitalistide vägivalla vastu. Ta on saatnud oma ridadest värsket jõudu, kes nooruse vaimustusega on tunginud võitlustesse.”³

Edasi antakse terav poliitiline hinnang kodanluse sabas sõrki vaile noortele. „Ta (osa õppivat noorsugu — V V.) kuulas kodanluse apostlite meelitussõnu, ta kuulas nende laime ja andis kätt oma alalisele vaenlasele — kodanlusele.

Häbi olgu neile äraandjatele

Noored seltsimehed, kes teie puhkate kodanluse kätkis, ärgake unest ja tulge tagasi meie juurde.”⁴

Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu organisatsioonide töö üle kogu maa laienes kiiresti. Aktiivselt lülitusid noored tööle nõukogude võimu kindlustamisel. Tartus ja teistes keskustes saadavad

¹ „Edasi” nr. 20, 12. (25.) XII 1917.

² Sealsamas.

³ „Edasi” nr. 7 (41), 24. (11.) I 1918.

⁴ Sealsamas.

ühingud oma esindajad nõukogudesse.¹ Laieneb ühingu tegevus ka maal, eriti Aseris ja Tartumaal.²

Järjest kasvavate sotsiaaldemokraatlike noorte ühingute tegevusele muutus takistavaks teguriks eraldatus, tekkis tarvidus moodustada ülemaaline keskne juhtiv organ, välja töötada ühine programm ja põhikiri. Arvestades seda otsustas kommunistlik partei läbi viia sotsiaaldemokraatlike noorte ühingute ühinemiskongressi, mille ettevalmistamine tehti ülesandeks Sotsiaaldemokraatliku Noorte Ühingu Tallinna organisatsioonile. „Töölises” ja kõigis kohalikes nõukogude häälekandjates avaldati „Üleskutse kõigile sotsialistlikele noorsoo-organisatsioonidele Eestis”, kus kirjutati: „Venemaa proletariaat elab praegu sarnast aega üle, missugust ajaloos varem pole olnud. Oktoobrirevolutsioon tõi meile — noorproletariaadile — täielise kodanliku vabaduse. Meid on kaaskodanikkudega ühevääriliseks tunnistanud. Raske ja vaevarikka tööga oleme sinna maale jõudnud. Et aga võit kindel oleks, peab meie vahel täieline ühistunne vastastikune arusaamine olema. Ainult siis on meie võit kindel. Seda silmas pidades, et Eesti noor-proletariaadil mitmedki tähtsad küsimused selgitamist ning otsustamist nõuavad kutsub Tallinna Sotsiaal-demokraatlik Noorte Ühing 4. ja 5. veebr. 1918. a. esimese Eesti sotsialistlike noorte organisatsioonide kongressi kokku. Kongressist võivad osa võtta kõik noorte organisatsioonide saadikud, kes praegust rahva nõukogude valitsust tunnistavad.”³

Toodi ära ka kongressi päevakord, mis sisaldas järgmisi küsimusi: 1) aruanded kohtadelt, 2) ühise programmi ja põhikirja väljatöötamine, 3) ühise taktika väljatöötamine, 4) ühenduse nime ja häälekandja küsimus.⁴

Määratud päeval ilmusid kohale 25 saadikut, kes esindasid rohkem kui 2000 organiseeritud noort töolist Tallinnast, Tartust, Narvast, Haapsalust, Kundast ja Aserist. Kongressi saadikute rõhuv enamus seisis bolševistlikel seisukohtadel, mille tulemusena kõigis küsimustes võeti vastu bolševistlikud resolutsioonid. Ühingu nimetati Põhja Balti Kommunistlikuks Noorsoo Liiduks (PBKNL) Valiti PBKNL Keskkomitee, mis koosnes eranditult noortest bolševikest.

Esimese ülemaalse töötava noorsoo massilise poliitilise organisatsiooni loomine omas väga suurt tähtsust töölisnoorsoo revolutsioonilise liikumise ajaloos Eestis. Kuid PBKNL sai töötada vaevalt mõne nädala, kui algas saksa imperialistide pealetung.

Katkestades vaherahuläbirääkimised Nõukogude Venemaaga alustasid saksa väed 18. veebr. 1918. a. laiaulatuslikku pealetungi. Sakslased tungisid kodanlike natsionalistide kaasabiga Nõukogude Eestisse. Partei üleskutsele — sotsialistlik isamaa on hädaohus — vastas töölikklass Punaarmee väeosade kiire formeerimisega. Võit-

¹ Vt. „Edasi” nr. 14, 5. (18.) XII 1917.

² Vt. „Maatamees” nr. 54, 23. XI (6. XII) 1917; nr. 48, 9. (22.) XI 1917.

³ „Edasi” nr. 13 (47), 31. (18.) I 1918.

⁴ Vt. sealsamas.

lusse interventide vastu läks ka eesti töötava noorsoo paremik. Suur osa PBKNL liikmetest astus vabatahtlikult Punaarmeele.

23. veebruaril 1918. a. toimus Keila all verine lahing. Tallinna punakaartlased, kellede hulgas olid ka PBKNL Tallinna organisatsiooni liikmed, võitlesid vapralt ning mehiselt. Kuid lahing ei kestnud kaua. Saksa regulaarmee absoluutselt ülekaalukaile jõududele ei suudetud muidugi vastu panna. Selles lahingus tõi oma esimesed ohvrid nõukogude kodumaale ka PBKNL. Ahelikus võideldes langes Alice Tisler, üks sotsialistliku noorsooühingu esimesi rajajaid Eestis. A. Tisleri kangelastegu kirjeldab R. Tisler: „Selles (s. o. 23. veebr. Keila all — V V) lahingus langes ka seltsiline Aliis Tisler soldatina laskeahelas. Ta oli kolme seltsilisega Keila alevist paremal pool raudteed. Seal sai ta esiti paremast käest haavata, kui valged kallale tulid. Tema juures langes teine seltsimees, kuna kolmas ära pääses. Maas lamades ei saanud s. Tisler enam püssiga lasta ja tarvitas pahema käega revolvrit, millega ta ühe valgekaartlase surmas, kuna teine talle püssitikuga rindu löi”¹

Vaatamata vene ja eesti töörahva kangelaslikule vastupanule langes Eesti kaheksaks kuuks verise ja raske Saksa okupatsiooni alla.

Kuid Saksa okupatsiooni rasketes tingimustes jätkasid kommunistlikud noored, PBKNL liikmed, tööd pöranda all. Ja kui 20. detsembril 1918. a. Tartu vabastati Punaarmee poolt, tekkis seal uuesti revolutsioonilise noorsoo ühing. „Valgete võimumeeste rusikate alt üürikeseks vabanedes asusid noored uuesti kokku. Ühisuse tulevane tegevus rajati sotsialistliku revolutsiooni põhimõttele ja nimeks ristiti „Tartu Kommunistlik Noorte Ühing””² Seega näeme, et esimene kommunistliku noorsooühingu organisatsioon tekkis Eestis 26. dets. 1918. a. Tartus³ otseselt eelnevate noorsoo-organisatsioonide baasil. Selle organiseerimisel abistas eesti noori Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu esindaja. Koosolekul 26. detsembril 1918. a. „esineb sm. Smorodin venekeelse tervituskõnega vene töölisnoorte ühisuse kongressi (mõeldud on VKNÜ I kongressi 29. okt. 1918. a. — V V.) nimel, lootust avaldades, et ka meil Eestis õige pea sarnane tööliste noorsoo ühisuste võrk tekib, kes noori võitluseks valmistab”⁴ Edasi kutsub kõneleja ühingu liikmeid üles olema halastamatud töörahva vaenlaste vastu. Tegelikult näitab see, et esimesed kommunistlike noorte organisatsioonid moodustati Eestis 1918. a. lõpul, kusjuures eeskujuks ja abistajaks olid siin VKNÜ aktivistid.

*

Kokku võttes näeme, et esimesed sotsialistlikud noorsooühingud tekkisid Eestis mais 1917 a. Kogu nende tegevus oli rajatud bolše-

¹ „Klassivõitlus” nr. 7, 1919, lk. 15.

² „Rõhutute Hääl” nr. 15, 25. I 1921.

³ Vt. „Edasi” nr. 37, 31. XII 1918. (13. I 1919).

⁴ Sealsamas.

vistlikele põhimõtetele ja suunatud partei abistamisele töötava noorsoo kaasatõmbamiseks sotsialistliku revolutsiooni ettevalmistamisel. Bolševike juhtimisel anti otsustav vastulöökk menševikele ja essee-ridele, kes püüdsid noorsooliikumist allutada oma mõjule, eemaldada noori proletariaadi klassivõitlusest. See periood sotsialistlike noorsooühingute arengus kestab kuni augustini 1917 a.

Juulis-augustis toimub VSĐT(b) Partei VI kongress. Seal vastuvõetud otsus noorsooühingutest annab kohalikele parteiorganisatsioonidele uue suuna töölisnoorsoo laialdasel kaasatõmbamisel revolutsioonilisse liikumisse. Sotsiaaldemokraatlikud noorte ühingu-
d moodustatakse peale Tallinna veel Narvas, Tartus, Kundas ja Aseris. Loodud ühingu-
d asuvad parteiorganisatsioonide juhtimisel aktiivselt tööle töölisnoorsoo klassiteadlikkuse tõstmisel ja poliitilise kasvatustöö läbiviimisel noorsoo hulgas. Bolševike partei juhtimisel võtavad sotsiaaldemokraatlikud noorte ühingu-
d osa Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisest ja läbiviimisest, aitavad kindlustada sotsialistliku revolutsiooni võitu. See periood kestab kuni 5. veebruarini 1918. a.

Kolmas periood sotsiaaldemokraatlike noorte ühingute tegevuses algab 5. veebruaril 1918. a., millal moodustatakse ülemaaline Põhja-Balti Kommunistlik Noorsoo Liit, mis ühendab kõikide kohalike ühingute töö. PBKNL-il on juba oma programm ja põhikiri, ilmub ajakiri „Noor Sotsialist” Kuid selle aktiivse töö katkestab Saksa okupatsioon. Peaaegu kõik PBKNL-i liikmed siirduvad Punaarmee koosseisus rindele. Kohalejäänud jätkavad võitlust saksa okupantide ja eesti kodanluse vastu illegaalsetes tingimustes.

Neljas periood algab Kommunistliku Noorte Ühingu loomisega Tartus 1918. a. detsembris. Tartu KNU on esimene kommunistlike noorte organisatsioon Eestis, mis moodustati VKNU eeskujul ja otsesel kaasabil. Seni pole õnnestunud kindlaks teha Kommunistliku Noorte Ühingu organisatsioonide olemasolu teistes Punaarmee poolt vabastatud Eesti keskustes, kuid on põhjust arvata, et nad tegutsesid ka mujal Eesti Tööraha Kommuuni territooriumil.

Auga on need organisatsioonid ära teeninud kommunistliku partei lähima võitlusabilise ja reservi nimetuse. Just tänu neile organisatsioonidele, kus said esimese revolutsioonilise võitluse karastuse paljud noored, tekkis hiljem Eestimaa Kommunistlik Noorsoo Ühing, kes kodanliku diktatuuri päevil koos Eestimaa Kommunistliku Partei-
ga võitles ennastsalgavalt töötava rahva vabastamise eest, mida kroonis võit 1940. a. juunis.

ВОЗНИКНОВЕНИЕ ПЕРВЫХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ МОЛОДЕЖИ В ЭСТОНИИ И ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В ПЕРИОД ВЕЛИКОЙ ОКТЯБРЬСКОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ

В. Вяльяс

Кружок истории СССР Руководитель К. Сийливак

Резюме

Первые социалистические организации молодежи в Эстонии возникли в мае 1917 года. Их деятельность, основанная на большевистских принципах, была направлена целиком на оказание помощи партии в привлечении трудящейся молодежи к подготовке социалистической революции. Под руководством большевиков был дан решительный отпор меньшевикам и эсерам, пытавшимся подчинить молодежь своему влиянию, отстранить ее от классовой борьбы пролетариата. Этот период в развитии социалистических организаций молодежи продолжается до августа 1917 г.

В июле-августе 1917 г. состоялся VI съезд РСДРП(б). Принятое съездом постановление о союзах молодежи дало новое направление местным партийным организациям в их борьбе за широкое привлечение рабочей молодежи к революционному движению. Кроме Таллина, с.-д. Союзы молодежи были созданы в Нарве, Тарту, Кунда, Азери. Под руководством партийных организаций они проделали большую работу по политическому воспитанию молодежи, по повышению её классовой сознательности. Под руководством партии большевиков социал-демократические Союзы молодежи принимали активное участие в подготовке и проведении Великой Октябрьской Социалистической революции, в упрочении победы социалистической революции. Этот период продолжается до 5 февраля 1918 года.

Третий период в деятельности с.-д. Союзов молодежи начинается с 5 февраля 1918 года, когда был образован Северо-Балтийский Коммунистический Союз молодежи, объединивший деятельность всех местных союзов. СБКСМ имел свою программу, устав, издавал журнал «Молодой Социалист». Но активная ра-

бота союза была прервана немецкой оккупацией. Почти все члены СБКСМ в составе Красной Армии направились на фронт. Оставшиеся на местах в нелегальных условиях продолжали борьбу против немецких оккупантов и эстонских буржуазных националистов.

Четвертый период начинается с момента создания Коммунистического Союза Молодежи в Тарту в декабре 1918 года. Тартуский КСМ является коммунистической организацией молодежи в Эстонии, образованной по примеру и при непосредственном содействии РКСМ. До сих пор не удалось еще установить наличие организаций КСМ в других, освобожденных Красной Армией, центрах Эстонии, но есть основание предполагать, что они действовали в пределах всей Эстонской Трудовой Коммуны.

Организации КСМ с честью заслужили название ближайшего помощника и резерва Коммунистической партии. Именно в их рядах трудящаяся молодежь получила первую закалку в революционной борьбе, именно они явились основой создания Коммунистического Союза Молодежи Эстонии, который в период буржуазной диктатуры совместно с КПЭ самоотверженно боролся за освобождение трудящихся масс. Героическая борьба завершилась победой в июне 1940 года.